
מִמְגֵּדֵל סוּנָה'

תעודות לתולדות היהודים במצרים
בתקופת פרס

מאת

בצלאל פורטן

תרגום התעודות מארמית ואיורן

עדה ירדני

מוסד ביאליק • ירושלים

ספר זה 'ממגדל סֶנְוָה', מבוסס על החיבור המונומנטלי של פרופ' בצלאל פורטן וד"ר עדה ירדני ז"ל, אוסף תעודות ארמיות ממצרים העתיקה א-ד, ירושלים 1986-1999. ארבעת הכרכים הגדולים כוללים את כל התעודות הארמיות ממצרים העתיקה מועתקות בדיוקנות בכתב הקורסיבי הארמי (פקסימיליות), מפוענחות לאותיות מרובעות, ומתורגמות לעברית ולאנגלית. בספר זה הבאנו את הפענוח והתרגום העברי כפי שהם מופיעים בספרים המקוריים. כמו כן הבאנו כמה דוגמאות של תעודות מועתקות לכתב הקורסיבי הארמי.

בעוד שארבעת הכרכים המקוריים כוללים את כל התעודות הארמיות ממצרים כאן כללנו כמעט את כל התעודות הנוגעות ליהודים. לא נכללו בספר כמה תעודות על פפירוס או אוסטרקונים שבהן מופיעים באקראי שמות יהודיים בודדים. ארבעת הכרכים הגדולים והכבדים (תרתי משמע) אינם נגישים לקורא המשכיל שאינו חוקר מובהק של התעודות הארמיות ממצרים, גם לא לתלמיד שאינו נזקק ללימוד הכתב הארמי. קהל החוקרים יפנה תמיד לארבעת הכרכים המקוריים בספריות. הספר הנוכחי ייתן בידי הקוראים המעוניינים ותלמידי המוסדות האקדמאים כלי נוח לשימוש, היכול למצוא מקום בספרייה פרטית וגם יהיה נוח לטלטול.

נראה לנו שהספר יפתח למעוניינים פתח לפרק מתולדות היהודים בגולה דחויה, גולה בפאתי דרומה של מצרים על גבול כוש. אילולא תעודות אלה היה נעלם כליל פרק נידח זה בתולדות ישראל בגולה. הספר גם יהיה כלי נוח ללומדי ארמית במוסדות להשכלה גבוהה.

בהזדמנות זו מבקש המחבר להודות למיכאל גלצר שתרגם לעברית את המבואות לתעודות.

*

הקדמתי לספר 'קווים לראשית הגולה היהודית במצרים'. בקווים אלה ביקשתי להרחיב מעט את היריעה ולשלב את התעודות על יהודי יב במארג התעודות על היהודים במצרים שהגיעו לידנו, וכן לסרטט תמונה רציפה (אם כי חלקית) של קהילת יהודי יב.

תוכן העניינים

ה	דבר העורך
י-יב	רשימת הקיצורים א. מקרא י; ב. משנה ותלמוד י; ג. ביבליוגרפיה קצרה יא; ד. מקרא לסימנים מוסכמים יא
יב	רשימת האיורים
יג-כו	קווים לראשית הגולה היהודית במצרים מאת: שמואל אחיטוב
4-1	מבוא
26-5	פרק ראשון: ארכיון ידניה
	1.1 איגרת הפסח 5
	1.2 דיווח על עימות ובקשת סיוע 7
	1.3 המלצה לסייע לשני גומלי חסד 9
	1.4 איגרת אודות מאסר מנהיגי היהודים 11
	1.5 איגרת מקוטעת אודות מעצר של מצרים 12
	1.6 טיוטת עתירה לשיקום המקדש 15
	1.7 עתירה לשיקום המקדש - בקשה למכתב המלצה (טיוטה ראשונה) 16
	1.8 עתירה לשיקום המקדש - בקשה למכתב המלצה (טיוטה שנייה) 20
	1.9 המלצה לשיקום המקדש 24
	1.10 הצעת תשלום תמורת שיקום המקדש (טיוטה) 25
58-27	פרק שני: ארכיון מבטחיה
	2.1 אישור בעלות על קיר 27
	2.2 ויתור על בעלות על קרקע 29
	2.3 מתן מגרש לבת 32
	2.4 הענקת זכויות שימושין בבית לחתן 36

	קטע מחוזה אירוסין 38	2.5
	שטר אישות 40	2.6
	הענקת בית לבת 44	2.7
	ויתור על נכסים 47	2.8
	ויתור על נכסים 49	2.9
	ויתור על בית 51	2.10
	חלוקת עבדים 54	2.11
100-59	פרק שלישי: ארכיון ענניה	
	שטר חוב של כסף 59	3.1
	ויתור על "הירא" 61	3.2
	שטר אישות 63	3.3
	מכירת רכוש נטוש 66	3.4
	מתן דירה לאשה 69	3.5
	צוואת שחרור 73	3.6
	מתן שימושין בנכס 75	3.7
	שטר אישות 78	3.8
	אימוץ עבד לבן 84	3.9
	מתנת שכיב מרע 86	3.10
	תוספת נדוניה 90	3.11
	מכירת בית לחתן 93	3.12
	שטר חוב של תבואה 98	3.13
112-101	פרק רביעי: שטרות שונים	
	שטר חוב על כסף 101	4.1
	הודעת חוב (מקוטע) 103	4.2
	החלפת 'מנות' שנתקבלו בירושה 105	4.3
	שטר ויתור הדדי 106	4.4
	התחייבות להצהרה משפטית 109	4.5
	כתב שבועה 110	4.6
122-113	פרק חמישי: ארבע רשימות של שמות	
	רשימה של איסוף תרומות 113	5.1
	רשימה של תשעה שמות 120	5.2

	רשימה חלקית של תשעה שמות 120	5.3
	רשימה חלקית של חמישה-עשר שמות 121	5.4
128-123	פרק שישי: איגרות אחוטב וקויליה	
	הוראות לעזור לרועה 123	6.1
	בקשה למשלוח מלח 124	6.2
	מתי לעשות את הפסח? 125	6.3
	הוראות לגוז את הכבשה 126	6.4
136-129	פרק שביעי: עניינים שונים עם זיקה לדת	
	הסירה והשבת 129	7.1
	כתונת והמקדש 130	7.2
	סינקרטיזם: ברכות ליהה ולחנום 131	7.3
	כסף למרזח 131	7.4
	ברכות 132	7.5
	טומאה וטהרה 133	7.6
	הוראות על שכר לנסך וקעקוע של שפחה 134	7.7
	דיווח על מטעני עצים, אולי למזבח 135	7.8
	חלום מטריד ודאגה לילדים 136	7.9
164-137	פרק שמיני: דברי אחיקר	
176-165	פרק תשיעי: איגרות מִכְבַּנָּת	
	איגרת על בגדים ושמן 165	9.1
	איגרת על שישה וחצי שקלים, צמר, שמן וקורות 167	9.2
	איגרת בדבר שלום חרוץ, עָרֵב ובגדים 169	9.3
	איגרת אודות עורות, קורות ושמן 170	9.4
	איגרת אודות כלים, שמן והכשת נחש 172	9.5
	איגרת אודות שישה וחצי שקלים, צמר ונסיעה 173	9.6
	איגרת אודות הילדים 175	9.7
178-177	פרק עשירי: איגרת אדון	